



DRUŠTVENI ORKESTAR HGZ-a – 1955–2005

U pripremi je spomenica o Društvenom orkestru Hrvatskoga glazbenog zavoda (DOH), ansamblu čija tradicija seže u same početke djelovanja HGZ-a, u proljeće 1827. godine. Nakon nekoliko razdoblja s prekidima, DOH je ponovno osnovan 1955, a od 1957. do 2005. vodio ga je Igor Gjadrov. Objavljujemo dijelove intervjua s maestrom Gjadrovom i Borisom Salajem, liječnikom i violistom koji u DOH svira od 1957. godine.

– *Maestro Gjadrov, kako ste dobili angažman kao dirigent DOH?*

IG: Kolega Mladen Jagušć je bio dirigent na početku obnove DOH, no on je dobio angažman u Beogradu i otišao iz Zagreba. Primarijus Milan Žepić, koji je bio idejni začetnik i duša ansambla, pitao me jesam li voljan preuzeti taj posao.

– *Zašto je odabrao baš Vas?*

IG: Možda je namirisao da imam specijalni *fling* za rad s amaterima. S druge strane je vidio da sam entuzijast, a treće, bio sam ovdje u zgradi – mladi docent na Muzičkoj akademiji. Onog momenta kad sam preuzeo DOH prekinuo se rad amaterskog orkestra »Pavao Markovac« i mnogi su muzičari došli ovamo pa je DOH i kvantitativno i kvalitativno uznapredovao. Mogli smo raditi i veće projekte. Bilo je dogovoreno da imam zamjenu ako ne bih mogao držati probu – bila je to kolegica Vlasta Faist-Maras, koja je bila u ono vrijeme i moj student, pa asistentica, a i diplomirala je dirigiranje.

– *Kako su se primali članovi u DOH?*

IG: Javili bi se u tajništvo ili meni osobno. Nikada nije bilo audicije. Rekao sam: »Dođite s violinom u 8 sati na probu, sjest ćete za sada među druge violine, pa bumo videli.«

– *Koje su bile specifičnosti repertoara?*

IG: U to je doba Zagrebu nedostajalo barokne glazbe, iz vrlo jednostavnih razloga, rekao bih »sindikálnih«. Filharmoniji se ne isplati svirati Bachova djela za orkestar, jer to zahtijeva manji sastav, pa neki orkestraši šecu. Imao sam mogućnosti kao profesor Muzičke akademije uklopiti zbor, dobiti puhače, svi su odmah prihvatili moj poziv. Tako je ispalo da mi jedini popunjavamo tu vrstu repertoara.

Repertoar se slagao s obzirom na dva glavna elementa: prvi su bile obljetnice, kojih je uvijek bilo toliko da smo mogli izabrati one koje nam programski odgovaraju, a drugi element su bili tematski koncerti. A bilo je i stvari kojih se ja nisam dosjetio – tako je kolega Marcel Bačić predložio da napravimo koncert *Mozart i Egipat*. Osim toga uvijek je bilo mjesta za hrvatsku glazbu. Bez lažnog srama mogu reći da smo izveli sve što se od hrvatskih skladatelja moglo izvesti za taj sastav, počevši sa Sorkočevićem i Ivančićem. Izveli smo motete Ivana Lukačića – više moteta nego što ih publika poznaje, dakako u obradbama.

– *Kako se dolazilo do nota za DOH?*

IG: Ja sam nabavljao note, to je bilo najsigurnije.

– *Uistinu ste sve sami radili, donosili note, ulagali u fascikle...*

IG: Tipičan je primjer serenada Jurja Karla Wisner Morgensterna. Nije bilo partiture, a u rukopisnom materijalu nije bilo dionice prve violine. Uzeo sam materijal doma i napisao tu dionicu. To ipak nije tako velika mudrost, može se rekonstruirati kad znate stil i postoji dionica flaute. Jedino sam potpuno izmislio temu trećeg stavka, jer to nisam imao u flauti. Mislim da sam baš zgodnu temu napravio, pa sada imamo komplet. Wisner Morgenstern, makar je historijska ličnost, nije bio neki format, ja sam napravio vrlo poželjne skokove. S jedne strane su me učili da to nije u redu jer se skrnavi djelo autora, a s druge se poboljšava izvedba skraćanjem i to može pridonijeti renomeu skladatelja.

– *Čini li Vam se da je DOH bio dobra ekipa?*

IG: Da. U ono doba tzv. jednoumlja to je bilo pomalo nepoželjno. Bio je to građanski nivo, članovi su bili intelektualci. Ja sam uvijek govorio da je uspjeh tog orkestra a) zato što svi u publici misle: »Fino, i ja bih mogao tamo sjediti«, teoretski; b) svi su bili visoki intelektualci, vrlo malo ih je bilo bez akademske titule. U tom procesu pomanjkanja tehnike može se svladati sviranje prirodnom muzikalnoću, znanjem i inteligencijom. Uvijek smo se dobro slagali, nije to kao u profesionalnim orkestrima gdje pola njih ne razgovara međusobno.

– *Što je to što ima DOH što Vas je držalo tijekom svih 48 godina?*

IG: Na prvom mjestu entuzijazam i osjećaj ljudi u publici da bi i oni mogli biti ti koji sjede na pozornici i sviraju za publiku. To je *circulus vitiosus*.

– *Je li taj njihov entuzijazam bio razlog da se niste kroz sve te godine zamorili?*

IG: Moglo bi se reći. S druge strane ja sam imao u cijelom životu dobro organiziran ritam, vođenje DOH mi nije uopće predstavljalo problem. To je bilo mjesto gdje sam se mogao apsolutno ispoljiti u onome što ja hoću.

– *Koje je bilo mjesto DOH nekad, a koje je danas?*

IG: Bojim se da danas nije onako kako je bilo, iz nekoliko razloga. Amaterizam mora biti jedan od osnovnih stupova kulture ove zemlje, a ta se misao nekima u vlasti ne sviđa. Nadalje, sve je manji priljev mladih. Uza sva naša nastojanja teško je pronaći one kojima se isplati doći ovamo svirati, u tom divljem kapitalizmu koji vlada oko nas.

– *Dr. Salaj, što za Vas znači sviranje u DOH?*

BS: Sviranje u velikom sastavu kakav je orkestar vezano je uz psiho-akustičku motivaciju. Vi kao svirač poznajete kompozitora i kompoziciju (ako ne, onda ju proučavate), također i stil autora, ali od početka nastojite svojim sudjelovanjem u tom sastavu da budete što bliži i bolji te da se što odgovornije odnosite prema tome. S orkestralnim sviranjem, psiho-akustičkom željom da to postignete, vi ste odgovorni prema onom kako svirate, nastojite da bude stilski što bliže, da bude što bolje, pratite dirigenta i na taj način imate nekakvo zadovoljstvo. Ljudi možda nisu svjesni što im to znači.

– *Kako ste došli u DOH?*

BS: Sviraao sam već ranije u puno sastava, znalo se da volim svirati u kvartetima i kvintetima. Viola je bila relativno deficitarni instrument u orkestru. Zvali su me u DOH i odmah sam se toga prihvatio i kada je započelo, bilo mi je savršeno. Obzirom na moju profesiju zvali su me čak i u inozemstvo da radim, a ja sam uvijek prije toga pitao ima li i tamo orkestar u kojem bih mogao svirati.

– *Za koga ste svirali? U publici je svaki član DOH imao nekog od obitelji ili prijatelje, zar ne?*

BS: Ja sam nastojao da svi prijatelji i svi od familije dođu na naš nastup, ne zato da bi ja uživao, nego da oni uživaju u onome u čemu sam ja uživao. Svrha je ono što oni tamo u publici čuju, a ne što vide.

– *Da li se u DOH stvorilo neko zajedništvo?*

BS: DOH zajednički osjeća i razmišlja. Međutim, živimo u takvom tempu da se ne stignemo družiti izvan DOH. Ranije se još moglo otići na kavu nakon probe. Jednom smo imali koncert u Varaždinu, a nakon toga smo išli u dom Borivoja Maltarića, člana DOH koji je bio porijeklom iz Varaždina, pa smo kod njega svirali kvartete, samo da nastavimo to druženje.

– *Kako vidite budućnost DOH?*

BS: Mislim da bi ga trebalo pod svaku cijenu sačuvati, možda proširiti, da što više mladih dođe nastupati. Apsolutno se ne smije odustati od amaterizma. Trebalo bi aktivirati možda i zagrebačke muzičke škole da pokušaju motivirati dobre učenike, prije svega glazbenim sadržajem.

– *Kako Vi osjećate HGZ, budući da ste toliko vremena u njemu proveli?*

BS: Smatram da je to najbolji akustički prostor koji postoji u Zagrebu, čak i ako u njemu sviraju veliki orkestri. Ima takvu širinu i akustičku kvalitetu da nema boljega doživljaja nego u dvorani HGZ-a.

Razgovarala Nada Bezić

Prošlog je mjeseca umro Detlef Gojowy (1934-2008), ugledni njemački muzikolog i dobar poznavatelj hrvatske glazbe. Svoj je obol dao i povijesti Društvenog orkestra, napisavši osvrt na jedno od najuspješnijih gostovanja Orkestra, u siječnju 1993. godine, kad je Orkestar pod ravnanjem Igora Gjadrova u dvorani *Tonhalle* u Düsseldorfu održao koncert s djelima hrvatskih skladatelja. Donosimo u cijelosti prijevod Gojowyeve kritike objavljene 24. veljače 1993. u *Frankfurter allgemeine Zeitung*:

ZVUCI IZ OAZE - Klasična hrvatska glazba u Düsseldorfu

Svrha je ovog koncerta bila u prvom redu prikupljanje donacija za Hrvatsku, čijih je pet milijuna stanovnika zbrinulo milijun prognanika i osiguralo im medicinsku zaštitu. Koncert su organizirala liječnička udruženja obiju zemalja kao i njemačka CARE organizacija. Orkestar Hrvatskoga glazbenog zavoda (osnovan 1827) iz Zagreba, sastavljen od ljubitelja glazbe, uglavnom liječnika, imao je nesvakidašnji koncertni program. Pod vodstvom dirigenta Igora Gjadrova dao je presjek djela hrvatske glazbe od ranog baroka do kasne romantike. To je bio zanimljiv susret s nepoznatim, ali ipak srodnim i prisnim stranicama europske glazbene baštine.

Imena kao što su Ivan Lukačić, Amando Ivančić, Ivan Zajc, Julije Bajamonti, Ivan Mane Jarnović ili Luka i njegov sin Antun Sorkočević možda i spadaju u nastavni program zagrebačkih studenata glazbe, ali u nas nisu poznata čak niti od strane muzičkih stručnjaka. Vatroslav Lisinski je, međutim, ime po kojem je nazvana međunarodno poznata velika zagrebačka koncertna dvorana. K tome je riječ o uglavnom vedroj, prijemljivoj, zanatski pisanoj glazbi kojom su hrvatski majstori nastojali razveseljavati svoje slušatelje. To ipak ne bi trebala biti zapreka njenom slušanju. Oluje 19. stoljeća kao da su nad ovom zvukovnom oazom prohujale bez traga. Kategorični imperativ Bachovog kontrapunktskog umijeća, uzavrele strasti Wagnera i Čajkovskog ostaju izvan domašaja ove glazbe, koja, ako bi trebala odraziti svoj narod, daje povoda pretpostavci da želi živjeti u redu i miru te u skladu sa skromnim životnim radostima.

Ove simfonije imaju još uvijek tri, a ne četiri stavka, između stavaka se pljeskalo, a *attacca* je zbnunjivala slušateljstvo. Za takvu razdraganu publiku skladali su i suvremenici Heinricha Schütza na obalama Jadrana u gospodarskom procvatu poput Ivana Lukačića (1585-1648), nadahnutog Monteverdijem, potom suvremenici Haydna i Mozarta, Mendelssohna i Offenbacha u *k. & k.* Zagrebu. I to tako, da je to mogao svladati jedan amaterski komorni orkestar, kako bi ta glazba zazvučala ne tek u večernjim satima, nego usred dana, iz neke koncertne školjke ili, konkretno, iz kitnjastog koncertnog paviljona na Zrinjevcu, koji sa spomenikom kralju Tomislavu sačinjava arhitektonsku, a time i središnju duhovnu točku hrvatskoga glavnog grada: umjetnost serenada i harmonije.

Ipak je Ivan Zajc (1832-1914), prema kojem se u Hrvatskoj naziva jedna muzička epoha, otkriće. Njegov *Andante za šest violina* (1891) je svojeglava mješavina romantike i imresionizma. Njegova *Hrvatska rapsodija* (1895) pak iznenađuje izvornom jednostavnošću na Offenbachovom tragu. Trebalo bi ga i u nas bolje upoznati.

KLUB HGZ-a
PODRUMSKA DRUŽENJA SRIJEDOM

Srijeda, 26. studenog u 19.30 sati

Marcel BAČIĆ:

MORA LI SE MUZIKA SLUŠATI? (NA TRAGU RUDOLFA KOLISCHA)

Percipiramo li više puta isto stablo, čini se da razumijemo: percepcije su stabla doduše nešto subjektivno, ali one nam omogućuju spoznajni pristup nekom materijalnom predmetu koji sam za sebe egzistira u prostoru neovisno od naših doživljaja koji, takoreći, u prostoru može čekati sve dok sljedeći put od nas ne bude ponovno percipiran. Kako, međutim, muzičko djelo, koje nije ni materijalno ni psihičko, može "čekati" na naše percepcije te nam se čak i pokazivati kao isto u različitim izvedbama? Gdje ono čeka? U prostoru? Ta "u prostoru" sigurno nema muzičkih djela, osobito ako upravo nema neke izvedbe. Pojedine izvedbe pritom nisu nešto subjektivno kao što je to, primjerice, slušanje djela; one djelu ne mogu ni podariti niti zajamčiti egzistenciju. Što omogućuje egzistenciju muzičkom djelu, što nam može zajamčiti da bude ono što jest ako se ni izvodi niti sluša? Mi znamo da je Beethoven "napisao" tu i tu sonatu, znamo da je ona "tiskana" itd, i to nas znanje vodi prema pogrešnom shvaćanju da ta sonata "postoji". Možda, međutim, ta sonata uopće ne postoji, nego postoje samo njezine pojedinačne izvedbe? Možda smo u zabludi čak i kad vjerujemo da svi mi okupljeni na jednom koncertu doista čujemo jednu i istu izvedbu određenog djela.

Roman Ingarden: *Muzičko djelo (Untersuchungen zur Ontologie der Kunst: Musikwerk. Bild. Architektur. Film, Tübingen, 1962)*

RADIONICA UTORKOM:

Što je zajedničko skladbama *Tears in Heaven* i *Sve je ona meni*?

voditelj: Tihomir Petrović

Usporedbom skladbi *Tears in Heaven* Erica Claptona i *Sve je ona meni* Franje Ivića otvorit će se tema zadnje ovogodišnje *Radionice utorkom*. Riječ je glazbenoj kvaliteti iz područja harmonije, koju nipošto ne bi smjeli zanemarivati aranžeri glazbe, ali jednako tako ni voditelji glazbenih aktivnosti u vrtićima, učitelji *solfeggia*, glazbene umjetnosti, glazbene kulture i, naravno, svi glazbenici koji izvode ta i njima slična glazbena djela.

Utorak, **11. studenog 2008. u 20 sati**, podrumaska dvorana Hrvatskoga glazbenog zavoda

IZ UREDNIŠTVA

Nakon što smo na naslovnici prošlog broja našega glasila objavili pismo što smo ga uputili g. Davoru Jelaviću, pročelniku Gradskog ureda za prostorno uređenje, zaštitu okoliša, izgradnju Grada, graditeljstvo, komunalne poslove i promet, s pitanjima u vezi djelatnosti HGZ-a u uvjetima građevinskih radova projekta »Cvjetni prolaz«, zadobili smo pozornost medija. Pismo je objavljeno u *Hrvatskom slovu* (br. 703 od 10. listopada) i *Zarezu* (br. 241 od 16. listopada), a osvrnuli su se na njega i u *Večernjem listu* (15. listopada). Budući da nam je odgovor od g. Jelavića, datiran 22. listopada, stigao neposredno pred zaključenje ovog broja, objavljujemo ga bez komentara:

»Poštovani,
povodom Vašeg dopisa, a vezano za odvijanje građevinskih radova unutar bloka Preobraženska-Varšavska-Gundulićeva-Ilica, koji se odvijaju u neposrednoj blizini Vaše zgrade, te mogućih popratnih okolnosti koje bi mogle utjecati na osnovnu djelatnost Hrvatskog glazbenog zavoda, obavještavamo Vas da je za odvijanje prometa izrađeno Prometno i funkcionalno rješenje priključka ulazno-izlazne rampe za garaže »Cvjetni prolaz« s 393 parkirališnih mjesta u Varšavskoj ulici od strane Instituta prometa i veza iz Zagreba, Kušlanova 2 u kojoj je utvrđeno da će se prometni tokovi generirani novom garažom uklopiti u postojeće kapacitete prometne mreže bez značajnijih negativnih utjecaja na dinamiku odvijanja prometnih tokova i bez značajnijih smanjenja razine usluge ključnih raskrižja i odsječaka prometnica u prometnoj zoni.

S poštovanjem,

Davor Jelavić«

HRVATSKI GLAZBENI ZAVOD
10 000 Zagreb, Gundulićeva 6
e-mail: hgz@zg.t-com.hr
TAJNIŠTVO: tel. i fax. 48 30 833
KNJIŽNICA tel. 48 30 824
pon, sr. i pet. 11–14, srijeda 16–20 sati
BLAGAJNA HGZ-a tel. 48 30 822
ponedjeljak–petak 10–12, 19–20 sati i
jedan sat prije početka koncerta

VELIKA DVORANA HRVATSKOGA GLAZBENOG ZAVODA

KONCERTNA SEZONA
CLXXXII (2008/2009)
STUDENI

Uredništvo:
Eva Sedak
Nada Bezić
Priprema:
Jelena Gladović
Za izdavača:
Marcel Bačić

utorak, 4. XI. u 20 sati
ART AGENT
PIANOFORTISSIMO I/IV
Solist: Ratimir Martinović
Traskripcije na skladbe J. S. Bacha

četvrtak, 6. XI. u 20 sati
ART AGENT
GUITARRA VIVA I/IV
Izvođači: Feliu Gasull, *gitara*,
Olvido Lanza, *violina i glas*
F. Gasull

nedjelja, 9. XI. u 12 sati
Hrvatska radio-televizija
SIMFONIJSKI ORKESTAR HRT-a
Celli a due
Dirigent: Pavle Dešpalj
Solisti: Pavle Zajcev, Vinko Rucner,
violončela
R. Matz, A. Vivaldi, G. Sollima, P. Dešpalj

utorak, 11. XI. u 20 sati
Podrumska dvorana HGZ-a
Radionica utorkom
Što je zajedničko skladbama
Tears in Heaven i Sve je ona meni?
Voditelj: Tihomir Petrović
Ulaz slobodan

petak, 14. XI. u 20 sati
HRVATSKO DRUŠTVO GLAZBENIH
UMJETNIKA
Zagrebački umjetnici zagrebačkoj
publici
Milko PRAVDIĆ, *klarinet*, Maja
BAKRAČ, *klavir*
J.S. Bach, R. Schumann, A. Bax, M. Tarbuk,
J. Horowitz

subota, 15. XI. u 12 sati
DRUŽBA »BRAĆA HRVATSKOGA
ZMAJA«
SVEČANA ZMAJSKA AKADEMIJA
Mješoviti pjevački zbor *Emil Cossetto*
Muški vokalni ansambl Hrvatskog
pjevačkog društva »*Slavulj*«
Dirigent: Josip degl' Ivellio
Solisti: Bojan Šober, bariton, Olga Šober,
sopran
J. Runjanin, I. Muhvić, E. Cossetto,
V. Novak, Lj. Kuntarić, Ivan pl. Zajc,
V. Lisinski, J. degl' Ivellio

subota, 15. XI. u 20 sati
HRVATSKO PJEVAČKO DRUŠTVO
»JEKA« SAMOBOR
Svečani koncert i promocija knjige
Za dom i roda čast pjevat nam je slast
autor: Josip degl' Ivellio
Klavir: Mario Čopor
Dirigent: Josip degl' Ivellio
Razni autori iz knjige

nedjelja, 16. XI. u 20 sati
Ciklus *Virtuoso* II/VIII
Ad libitum I
Latica CAMERON, flauta; Lovro
MERCĀP, saksofon; Luka ŠULIĆ,
violončelo; Marin MARAS, violina;
Marko MIMICA, bas;
pijanisti: Petar KLASAN, Dario
SABOL, Krešimir STARČEVIĆ, Mia
MILJKOVIĆ i Nikola KOS
G. Enesco, R. Muczynski, F. Schubert,
E. Bloch, J. Brahms, F. Chopin, G.F.
Händel, V. Bellini
BESPLATNE ULAZNICE ZA ČLANOVE HGZ-a

ponedjeljak, 17. XI. u 20 sati
HRVATSKI GLAZBENI ZAVOD
DRUŠTVENI KONCERT
DRUŠTVENI ORKESTAR HGZ-a
Dirigent: Marcel Bačić
G. Torelli: Simfonija u e-molu,
H. Purcell: Fantasia Upon One Note
G. F. Händel: Concerto grosso op. 6 br. 7
BESPLATNE ULAZNICE ZA ČLANOVE HGZ-a

subota, 22. XI. u 20 sati
Uz *Virtuoso*
Ivan HORVATIĆ, *klavir*
J.S. Bach, L. van Beethoven, C. Debussy,
F. Schubert, S. Rahmanjinov, F. Chopin,
B. Bersa

nedjelja, 23. XI. u 20 sati
HRVATSKI BAROKNI ANSAMBL II/VII
»**La Follia**«
Umjetničko vodstvo: Stefano Montanari
(Italija)
Solisti: Stefano Montanari, *violina*
Laura Vadjon, *violina*
P. Locatelli, F. Geminiiani, A. Vivaldi
BESPLATNE ULAZNICE ZA ČLANOVE HGZ-a

utorak, 25. XI. u 20 sati
KONCERTNA DIREKCIJA ZAGREB
ZAGREBAČKI KVARTET
I. Josipović, L. v. Beethoven,
D. Šostakovič

srijeda, 26. XI. u 19.30 sati
Hrvatski glazbeni zavod
Podrumska dvorana
Klub HGZ-a
Marcel Bačić:
Mora li se muzika slušati?
(Na tragu Rudolfa Kolischa)
Ulaz slobodan

srijeda, 26. XI. u 20 sati
ZAGREBAČKI SOLISTI II/VII
Umjetničko vodstvo: Borivoj Martinić-
Jerčić
Solisti: Igor Levit, *klavir*, Stanko Arnold,
trublja
G. B. Pergolesi, J. Haydn, D. Šostakovič,
B. Papandopulo

četvrtak, 27. XI. u 20 sati
ART AGENT
ORKESTAR HRVATSKE VOJSKE –
KOMORNI CIKLUS II/IV
Dirigent: Tomislav Fačini
V. Nježić, P. Hindemith, E. Chabrier /
J. Francaix

petak, 28. XI. u 20 sati
MUZIČKA AKADEMIJA
Koncert komornog orkestra i zbora MA
Dirigent: Jasenka Ostojić Radiković
Solisti: Matija Podnar, bariton; Martina
Burger, sopran
Sorkočević, Telemann, Bach, Fauré

nedjelja, 30. XI. u 20 sati
ART AGENT
HRVATSKI KOMORNI ORKESTAR I/
VI
Dirigent: Fabrice Bollon
F. J. Gossec, L. J. F. Herold, F. Poulenc